№ 218. 1834.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Zaturday 13 September.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

Brabd. — De belgische *Moniteur* houdt een besluit, reeds van den 14en Augustus gedagteekend en nog door de vorige ministerie *Rogier* en *Lebeau* gecontrasigneerd, waarbij deze aan den heer [illegible] van den rang van ministers onder het provisioneel gouvernement [illegible] die aan post deuchte van 2 maart [illegible] behoud heeft en bij de komst van zeker *Dappin* [illegible] aan van [illegible] hebben weten [illegible] zulks [illegible] dit, de overweging, dat de voormelde secretaris zich als ter beschikking van 't gouvernement had kunnen houwen, en daardoor zou kunnen verzuimd hebben naar een anderen post te staan of eenig beroep te aanvaarden. Bij het vorenmeld besluit wordt tevens den zoogenaamden overtuld gebleven, post van secretaris van den raad van ministers afgeschaft.

— Een der voornaamste plunderaars op de dagen van 5 en 6 April te Brussel, die met de andere te Mons is vrijgesproken geworden, *Verduinen* geheeten en slotenmaker van beroep, is thans weder, als van brandstichting beschuldigd, in verzekerde bewaring genomen.

— In de Vlaamsche Courant die te Gent uitkomt leest men het volgende: „ Het schijnt dat de gemeenschap met Holland sedert eenige dagen op de grenzen van ons gewest veel gemakkelijker is geworden en eenige levendigheid aan onze binnenlandsche vaart beloont. De Hollandsche vaartuigen brengen thans alléén hunne goederen door de haven van Ter Neuzen tot aan de uiterste grenzen van Holland, waar dezelve in Vlaamsche schepen overgeladen worden; en nhardien de kooplieden op zich nemen de lading aan boord van de Belgische schepen te leveren, zoo wordt alle inverdenking tusschen de partijen, die met de wijze van verhandeling niet te vreden zijn, vermeden. Verscheiden vaartuigen met goederen zijn [illegible] binnen weinig dagen gemaakt.

Een der Parijsche bladen houdt een bericht van den [illegible] dezer, volgens welk een van [illegible] dagelijksche uitdeeling van [illegible] in [illegible] pacha in Cyaxe [illegible] om 't leven zou gebracht zijn. *Mehemet-Ali* [illegible] het echter zelf niet waarheid [illegible].

Te Antwerpen waren gisteren genoteerd: Belg. 98; Sp. perpet. 57⅜, 57; 3 pCt. 25½; Nap. 88½.

FRANKRIJK.

Parijs, den 9den September.

De officiele berigten, die men eindelijk uit Madrid tot den 30sten Augustus ontvangen heeft, vermelden, dat de kamer van afgevaardigden zich in hare zitting van den 28sten heeft bezig gehouden met het voorstel der ministers, om de belasting, bekend onder den naam van *el voto de san Iago*, af te schaffen, en daartoe na eene vrij levendige discussie hare toestemming gaf. Voorts berigt men sich het herigt, door den *National* medegedeeld, dat eenige leden der oppositie zich hebben vereenigd, om de kamer eene petitie voor te dragen, waarbij men van de koningin-regentes de erkenning van zekere zoogenaamde constitutionele grondbeginselen zoude verzoeken, als tot waarborg mogten strekken voor de individuele vrijheid, gelijkheid voor de wet, heiligheid van eigendommen, vrijheid van drukpers, verantwoordelijkheid van ambtenaren en der geregelde organisatie eener algemeene burger-wapening. De commissien, aan welke voorlezing dit ontwerp werd in handen gesteld, hadden zich daarmede vereenigd, en de beraadslaging werd op Maandag den 1sten dezer vastgesteld.

In de kamer der Proceres werd op den 30sten rapport uitgebragt over het ontwerp van wet, waarbij door *Carlos* van Oud regt tot den troon verwachten zoude worden verklaard, en werd door de commissie, bij monde van den heer *Garcia Herreros*, tot de aanneming van dit voorstel geconcludeerd. Eenige leden, waaronder de markies *de las Amarillas*, daarop verlangd hebbende, dat het ministerie vóór de beraadslaging het advies, dat door den raad van regentschap tot dier zake werd uitgebragt, aan de kamer zoude worden medegedeeld, is de verdere behandeling ook van dit ontwerp tot eene volgende zitting verschoven.

De koningin-regentes was in den avond van den 29sten te Barcelona in de hoofdstad der hoofdstad, teruggekeerd.

De gerechtelijke maatregelen werden bij een dekreet van den 28sten opgeheven.

Men wil heden door bijzondere brieven van den 2den dezer derrigt zijn, dat de kamer van afgevaardigden, in hare zittingen van dien en den vorigen dag, over de hierboven genoemde petitie heeft beraadslaagd. De ministers zouden dezelve hebben bestreden, doch werd zij echter, in 't algemeen, met zeer meerderheid van 74 tegen 58 stemmen aangenomen. Vervolgens tot de artikelsgewijze discussie overgaande, waren eenige der hoofdbepalingen insgelijks goedgekeurd, en werd de discussie over de overige tot eene volgende zitting verschoven.

Behalve aan alle bijzondere berigten, die men in onze dagbladen vindt, is 't voord uitsluitend aan buitengewone gissingen gewijd, over den uitslag der deliberatien van de commissie van financien. Men meent dat het eerste ontwerp, waarvoor zich de meerderheid scheen verklaard te hebben, de geheele erkenning namelijk der cortes-schuld en de verwerping van alle leeningen, sints het jaar 1823 gesloten, laatstgenoemd heeft gevonden en geheel ter zijde is gesteld. Tot welk besluit men zich thans zoude vereenigen, schijnt geheel onzeker.

Eindelijk schrijft men nog, onder dagteekening van den 4den Augustus, dat zich eenige benden insurgenten in de onmiddellijke nabijheid der hoofdstad hadden vertoond, en den generaal *Gurondaldi* in eene engte hebben overvallen, en een groot gedeelte zijner manschap afgeslagen. Een bataillon der Madridsche nationale garde was uitgetrokken om dezen vijand te verdrijven.

— Van de grenzen deelt het ministerieel avondblad de volgende depeche mede:

„ *Rodil* is geheel van de vallei van Bastan meester. Hij heeft de voornaamste punten aan de grenzen, onder anderen Elizondo, doen bezetten, en zoodanig versterkt, dat men die tegen de insurgenten zal kunnen verdedigen. Thans vervolgt hij don Carlos in Biscaye.

Zumala Carregui bevindt zich te Amezcoa. Men zegt dat hij in dezelfde gezindheid met den generaal *Lorenzo* geweest is. Het was op den 3den dezer, dat dit gevecht geleverd werd, waarin beide partijen zich de overwinning hebben toegeschreven; men meent echter, dat de generaal *Rodil* de overhand behield.

De terugkomst van den kolonel *Carriches* uit het hoofdkwartier van den generaal *Rodil* heeft eenige ongerustheid te weeg gebragt, ten einde [illegible] de ontruiming der Spaansche gevangenissen te Bayonne [illegible] mogte beletten. *De Constitutionel* daarentegen meent te kunnen verzekeren, dat [illegible] het tooneel van den oorlog [illegible] verplaatst, omdat hij sich overtuigd hield, dat dezelve spoedig zoude eindigen.

— Uit Toulon schrijft men, dat voor eenige dagen aldaar van Ancona is aangekomen het wachtschip *la Finistère*, dat door de bemanning der eenige halve batterij artillerie, welke tot de Fransche bezetting dier vesting behoorde. Men was niet vreemd aan het vermoeden, dat zulks een eerste stap tot de ontruiming mogt zijn.

— De Bulletins omtrent den toestand van den maarschalk *Gerard* uitgegeven, zijn niet gunstig. Hij is sints onderscheidene dagen bedlegerig.

— De hertog *van Orleans* is gisteren naar het kamp van Compiegne vertrokken.

— Heden (9 *September*) was de fondsenoteering als volgt: 5 pCt. 104; 3 pCt. 75,90; Nap. rente 93; Sp. perpet. 56½; 3 pCt. 26½; Cortes 63, alles op kontant.

NEDERLANDEN

Utrecht, den 12den September.

Naar men vernemt zijn door Z. M. den Koning, bij besluit dezer dagen geteekend, op de ligting der nationale militie van 1830 toepasselijk gemaakt de gunstige bepaling, nopens het aangaan van huwelijken, vroeger genomen ten aanzien der miliciens van vorige ligtingen.

— Uit 's Hage meldt men, dat onze minister van buitenlandsche zaken, de heer *Verstolk van Soelen*, gisteravond een groot dinner gegeven heeft, waarbij het korps diplomatique tegenwoordig was. Gisteren avond zou er bal wezen bij den Russischen gezant, waarop HH. KK. HH. Prins en Prinses *Frederik* der Nederlanden, benevens H. K. H. Prinses *Albert* van Pruissen zouden tegenwoordig zijn.

— Volgens berigt van den Helder, dd. 10 dezer, is een der Nederlandsche oorlogschepen, die onlangs eenen togt naar de Middellandsche zee hebben ondernomen, namelijk de brik *Sneland*, kapitein Mazel, gisteren aldaar dien dag terug gekomen.

— Naar men vernomen heeft, hebben de officieren van het 1ste afdeeling mobiele Noord-Hollandsche schutterij, als een blijk van achting aan hunnen chef, den majoor [illegible] [illegible] aanzienlijk geschenk verzonden bestaande in een uiterst treffelijk kunst-keurig bewerkt zilveren thee-service.

— Ook de societeit *Eendragt maakt Magt*, te Amsterdam, heeft woensdag avond door eenen maaltijd van 50 couverts, [illegible]

terrijk bal, verlichting des gebouws, enz., de terugkomst harer schutters-leden gevierd.

— Men meldt uit Heusden van den 4den, het volgende: » De schutters dezer stad, behoorende tot de 1e komp. 2e bat. 3e afd. Noord-Brabandsche schutterij, bij gedeelten op onderscheidene tijdstippen teruggekeerd zijnde, werd het stedelijk bestuur buiten de mogelijkheid gesteld, dezelven plegtig in te halen, doch bepaalde dezen dag, ommen hartelijk te verwelkomen en feestelijk te onthalen.

» Tot dat einde vereenigden zich officieren en schutters, ten huize van den heer kapitein *Gerlach*, onder wiens bevelen zij in den tijd waren uitgetrokken, marcheerden van daar naar de plaats voor de ontvangst bepaald, werden onder weg door acht jonge dames met bloemen bestrooid, en aan ieder hunner een krans aangeboden. Op de plaats zelve door het stedelijk bestuur onder eene eereporte, met bloemen versierd en met vlaggen getooid, werden zij door monde van den heer burgemeester op de hartelijkste wijze verwelkomd, welke aanspraak door gemelden kapitein werd beantwoord, die tevens zijne schutters, en die van den 2e en 3e ban, in gepaste woorden toesprak, al hetwelk onder het levendigst gejuich en onder het bespelen van het carillon en de volksliederen door het aldaar bestaande muzijk-korps werd gevolgd.

» Vervolgens door eene sere-ingang geleid, werden zij in een met smaak versierd, en met vplerlei soort van bloemen en de afbeeldsels van Z. M. den koning, C. K. H. de kolonel-generaal der schutterij en van Z. Exc. den generaal *de Kock*, een stadgenoot onder wiens bevel de Heusdensche schutters gestaan hadden, prijkend lokaal, op wijn, brood en kaas onthaald.

» Tot verhooging van dit schuttersfeest, werd het gebouw in- en uitwendig geïllumineerd, en werden onder het spelen der muzijk onderscheidene toasten bij afwisseling ingesteld en beantwoord; en tot laat in den nacht duurde dit feest, hetwelk bij Heusdenaren ingezetenen nog lang in aandenken zal blijven, in gepaste vrolijkheid voort."

— Uit Bergen, op het eiland Rugen, in de Oostzee, deelt men als een bijzonder verschijnsel mede, dat in het voorjaar een groote troep van meer dan 100 ooievaren zich aldaar heeft nedergelaten en er zich nog ophoudt. Vele deze vogelen hadden reeds jongen en sommigen broedden nog. Men was belangstellend te weten, of de jongen nog vóór den winter groot zullen zijn, om mede te kunnen vertrekken, of dat de ouden hen zullen verlaten, wanneer de tijd van vertrek daar is.

— Het *Dagblad van St. Petersburg* bevat het programma van de plegtigheid bij de inwijding der *Alexander*-zuil. Den dag, den 30 Aug. (11 Sept)., zullen vijf kanonschoten van de wallen der vesting, aan de bewoners der hoofdstad den dag der inwijding van het monument verkondigen. Ten 8 ure begeeft zich de Keizer in het *Alexander-Newsky*-klooster, om aldaar de dienst bij te wonen, terkeert van daar naar het winterpaleis terug. Ten 11 ure, scharen zich de troepen, op een gegeven teeken, in slagorde. De kompagnie grenadiers van het paleis zal langs de balustrade, ter wederzijde van het nieuw gebouwde balkon, staan. Zoodra al de troepen de hun aangewezene stellingen ingenomen hebben, begeven zich, op een last Z. M. den Keizer in persoon gegeven teeken, H. M. de Keizerin, vergezeld van HH. KK. HH., voorafgegaan van hofbeamten en gevolgd door hofdames, naar de hoogte van het paleis. Bij de intrede hiervan, wordt H. M. de Keizerin door de geestelijken van Nowgorod en St. Petersburg, geholpen door de leden der heilige Synode en de geestelijkheid, met het kruis en het relikwiaar ontvangen. Hierop zal zich de processie der geestelijkheid met het kruis en de beelden naar het nieuwe balkon begeven. H. M. de Keizerin en HH. KK. HH. volgen de processie op het nieuwe balkon, vergezeld van hofdames en heeren. Op het oogenblik dat de processie der geestelijkheid zich op het balkon bevindt, maken alle troepen de militaire honneurs, waarop de geestelijken een *te Deum* aanheffen. Na het gebed voor het behoud van HH. MM. den Keizer en de Keizerin en verdere leden der Keizerlijke familie, zal een dienaar het gebed voor de dooden, ter herinnering aan den overleden Keizer *Alexander I*, uitspreken. Op dit oogenblik wordt het middenvak ontbloot, alle troepen trekken te gelijk hunne hoeden neêr, kanon-salvo's worden van de vesting der schepen op de Neva en door de artillerie, welke met de troepen in slagorde staan, gelost. Na een gebed voor het Russische leger, zal de processie zich naar het monument begeven en hetzelve met wijwater besprengen. H. M. de Keizerin en HH. KK. HH. zullen zich daarbij bevinden. Zoodra de processie teruggekeerd is, zullen de troepen met de kompagnie grenadiers aan het hoofd, voorbij het paleis defileren, alwaar de Vorstelijke familie zich op het balkon zal bevinden. Zoodra gemelde kompagnie voorbij gedefileerd is, zal er [illegible] eene eerewacht voor het monument, tot aan het einde der plegtigheid, plaatsen. Des avonds zal de geheele stad verlicht zijn.

DUITSCHLAND.

Frankfort, den 9den September.

De nieuw benoemde Turksche gezant bij het hof van Frankrijk, is dezer dagen met een talrijk gevolg te München aangekomen.

— Te Berlijn wilde men weten, dat Z. M. de Keizer van Rusland niet later dan omtrent de helft dezer maand aldaar verwacht wordt. De russische stoomboot *Rodora* is den 6den dezer van Koningsberg naar Petersburg terug gekeerd, aan boord hebbende Z. M. H. Prins *Wilhelm van Pruissen*.

— Onder dagteekening van den 2den dezer schrijft men uit Weenen, dat HH. MM. de Keizer en Keizerin van Oostenrijk den 30sten en[illegible] te Olmütz zijn aangekomen. Het gerucht dat er in den loop dezer maand (dezer) eene zamenkomst van de drie noordsche mogendheden zoude plaats hebben, won van dag tot dag meer veld. Vroeger werd de Pruissische stad Koningsberg daartoe voorgeslagen, doch daar de Keizer van Oostenrijk een zwaar vindt de reis derwaarts te ondernemen, meent men thans, dat Keizer *Nikolaas*, na vooraf eenigen tijd te Berlijn te hebben doorgebragt, in gezelschap van den Koning van Pruissen over Brünn zal terugkeeren. De Vorst *v. Metternich* en de graaf *v. Nesselrode*, die eerstdaags naar hunne landgenderen in Böhmen zullen vertrekken, zouden zich dan om denzelfden tijd aldaar bevinden.]

— Uit Brünn in Moravie wordt van den 28sten augustus gemeld: » Er zijn tegenwoordig hier en in onze omstreken 60,000 man troepen van alle wapenen, benevens de eerste bataillons der landwacht vereenigd. Ofschoon het bijeenverzamelen van zoo talrijke troepen op zich zelf, naar men bevroedt, alleen de oefening in groote manoeuvres ten doel zou hebben, gelooven toch vele lieden, dat men daarbij ook het oog gehad heeft op staatkundige aangelegenheden. Men spreekt voorts van eene nieuwe bijeenkomst der drie vorsten, die hier te dezer stede, welke onder anderen zou moeten strekken, om zich te verstaan over de handelwijze, te volgen in geval van [illegible], welke door het viervoudig verbond veroorzaakt zouden kunnen worden."

— Uit Rome heeft men berigten van den 27 Augustus. Er was [illegible] gedaan, dat zinde de [illegible] van den dag te verplaatsen, om alsdan tot op zes uren, welke tegenwoordig [illegible] te verhoogen. In het publiek spreekt men veel van de [illegible] reis des Pausen, welke zich echter vermoedelijk tot Castel-Gandolfo zou bepalen, daar de tegenwoordige gesteldheid der lucht [illegible] afwezigheid van den Heiligen Vader [illegible] van verscheidene maanden, voor de Pauselijke [illegible] Ingelegenheden *Bunsen*, den Pruissischen gezant, te Rome teruggekeerd.

— Het *Journal de Smyrne* van den 20sten juli, geeft het volgend berigt omtrent de jongste gebeurtenissen in Syrien:

» In het begin der maand mei vonden [illegible] pogingen plaats, om de gedwongene werving in te voeren. Te Damascus onder anderen rukten in 't midden van den nacht de Egyptische troepen binnen, omsingelden de stad, drongen met geweld in de woningen, en maakten zich aldaar van omtrent [illegible] mannen meester, die bekwaam schenen om de wapenen te dragen. Den volgenden dag werden 500 dezer ongelukkigen naar Beirout, naar Antiochie overgebragt, de overigen voor recrut [illegible] ten. — De werving die te Naplous werd voorgenomen, veroorzaakte de zijde der burgbewoners gedurichten tegenstand, en de [illegible] om dezelve met geweld door te drijven, verbitterde het [illegible] mate, dat men de wapenen opnam en de Egyptische [illegible] het leven bragt. Van dat oogenblik was de [illegible] [illegible] zich van beide zijden [illegible] te zetten. [illegible] Jeruzalem, [illegible] Nablousers, [illegible] Jaffa, [illegible] Ramla en [illegible] Gaza, [illegible] Hebron, [illegible] Bethlehem, [illegible] Jerusalem door het [illegible] Op den [illegible] weg, [illegible] Jaffa en Ramla, die zich van het begin van [illegible] stand te houden, en door alle [illegible] troepen, tot [illegible] 3000 man, bij [illegible] Ramla en [illegible] op den 6den voor Jeruzalem. [illegible] door [illegible] wijl de [illegible] het niet [illegible] [illegible] te [illegible] doch de overwinning [illegible] bleven hem [illegible] [illegible] lingen, hem, [illegible] van alle [illegible] 4000 [illegible] 300 [illegible] [illegible] [illegible]

— De berigten uit Lissabon loopen tot den 30sten september. Dom *Pedro* is thans door bijna de meerderheid der Pairs, in de betrekking van Regent des Koningrijks, gedurende de minderjarigheid zijner dochter Donna *Maria*, bevestigd. In de zitting der afgevaardigden is het ministerie daaromtrent met 60 tegen 50 stemmen overgegaan; behoudens vele redenen aldaar voldoende loffelijke oppositie. Pedro gehouden, terwijl een hunner, *Manuel Pavão*, openlijk, tegen dezen vorst heeft gesproken. Bij de pairs, die alsdan, sedert de verdrijving dergenen, die Dom *Miguels* party begunstigen, zoo gering is, is met 9 tegen 4 stemmen de benoeming van Dom *Pedro* bekrachtigd. De markies *de Loulé*, 's Vorsten schoonbroeder, behoorde dan ook onder degenen, die de benoeming van Dom *Pedro* trachtten te verhinderen. Deze, wiens gezondheid steeds in zwakken staat is, en die daarom den eed als Regent in zijn paleis heeft moeten afleggen, heeft dan ook 24 nieuwe Pairs benoemd, en aan den markies *de Loulé* zijn ontslag als lid van den staf gezonden.

Ook over het vraagstuk omtrent het huwelijk van Donna *Maria* is reeds bij de afgevaardigden beraadslaagd. Naar het zich laat aanzien zal de keus van den gemaal voor Donna *Maria* op den hertog *van Leuchtenberg*, broeder van Dom *Pedro's* gemalin, vallen; doch men vreesde te Lissabon, dat Frankrijk daarmede geenszins tevreden zou zijn.

Het Lissabonsche regeringsblad bevat dagelijks aankondigingen van patriciale en geestelijke goederen, die tot stijving der papiergeld-schuld, verkocht worden. In de munt aldaar werd druk gewerkt, daar Dom Pedro de zilveren en gouden sieraden, die aan de kloosterzusters behoorden, om het zilvergeld, dat bij op Dom *Miguel* heeft buit gemaakt, te vervangen.

— Men heeft brieven uit Rio-Janeiro, tot den 25sten. Dezelve vermelden, dat in de wetgevende kamer een besluit was genomen, waarbij bepaald wordt, dat, in het vervolg, het regentschap slechts door een persoon bekleed zou worden, die om de vier jaren moet aftreden. Het land genoot eene volmaakte rust.

De 5 pCt. gecons. stonden gisteren 90⅞ à ⅞ Nederl. 2½ pCt. 51 à ⅝; dito 5 pCt. 98⅞ à 99; Port. (nieuwe bonds) 81½ à ¾; Spanje (1822) 49½ à ¾.

Aan de Redactie van de *Bredasche Courant*.

OVER HET GRAVENHAAGSCHE TOONEEL.

Tantæne animis cœlestibus iræ!
Divisiæque peregrinæ.

In mijnen vorigen brief sprak ik over het Fransche tooneel; nu dient een kort onderzoek naar den toestand van ons nationaal tooneel te volgen. Ik stel mij voor, in deze beschouwing zoo vrij te zijn, ten einde mijn schijn van wijsheid te vermijden. Ik val den treurigen toestand, waarin het zich bevindt, niet te verbergen, maar te gelijker tijd zal ik ook van al het goede gewagen, en ik houd mij verzekerd, dat het bij de uitkomst [illegible] dat dezelfde staat ten minste zoo gunstig is als die van [illegible]; [illegible] zullen [illegible], omdat zij [illegible] worden.

[illegible] die op ons tooneel worden opgevoerd. Het is evenwel niet mogelijk dezen allen in het bijzonder gade te slaan, en de goede en kwade hoedanigheden van ieder afzonderlijk aan te wijzen, het aantal is te groot, en bepaalt zich niet tot drie stukken: de Heeren Bosboom en Bengler verkeeren nog in den waan, dat het waarheid is: *omnia vincit labor*.

Het zij dan genoeg eenige algemeene aanmerkingen te maken, en ik erken niet, dat dit punt nog zeer veel te wenschen overlaat. Hooren wij de tegenstanders van het Hollandsche tooneel, wat toch, zeggen zij, zien wij daar vertoonen? Niets als vertalingen van Fransche of Hoogduitsche schrijvers, en dan nog zijn het altijd van die zoogenaamde *drames*, die met regt een slecht soort van tooneelstukken genoemd worden; goede *classike voortbrengsels* zijn er nooit, en goed treurspel uiterst zeldzaam. — En dan de uitvoering, *si donc*. Ziedaar, veel waarheid, maar niet alles; *audi et alteram partem*, ik heb een woordje te zeggen ter verontschuldiging, ook de uitvoering nader, nu over de voortbrengselen zelven. Het is waar, dat men dagelijks op ons tooneel niet dikwijls oorspronkelijke stukken te zien krijgt: het is onwaar, dat men ze nooit ziet. Het geestige blijspel *de Regtvaardigen*, de stukjes van den verdienstelijken van Lennep, en meergenoemden Bengler trekken hiervan ten bewijze; met genoegen zie ik weder een oorspronkelijk stuk aangekondigd. — Maar is het wel te verwonderen, dat Nederland, zoo rijk in alle voortbrengselen van letteren en geleerdheid, juist hierin zoo arm is? Neen, zeker niet; welk mensch toch, die eenige kennis bezit, en daarbij eenig gevoel van eigenwaarde, zal zich verlagen om zijnen kostelijken tijd en dierbare moeite te besteden aan eenen arbeid, die hij vooruit weet, dat miskend en veracht zal worden? — Neen, ook de laatstgenoemde arbeid verlangt eenige aanmoediging; zij verlangt die meer, dan eenige andere, omdat voor haar zeker de schoonste, zoo niet de eenige belooning gelegen is in het regt, dat men er zich wedervaren, en in den welverdienden lof van onpartijdige regters. Alsdan toch, men bekoelde dat, nooit, nooit zal [illegible] in Holland niet hopen.

Men [illegible] *comedie*, dat is waar, en ik twijfel, of dezer soort van tooneelstukken de eigenaardigste is; in alle gevallen men vertoont de-ze op het Fransche tooneel niet meer dan op het onze, ook dit heeft den Moliere meer, en [illegible] hebben, om zijne werken uit te voeren; de dagelijksche ondervinding bewijst toch, de smaak van den dag wil dat niet meer. Ik laat daar, of die smaak goed is; misschien ja, schoon ik het niet geloof, maar het is hier de plaats niet dit te onderzoeken. Tegenwoordig moeten de tooneelstukken, zooals de geheele letterkunde in Frankrijk, romantiek zijn. En welk eenen ongelukkigen zin heeft men aan dit woord, even als aan zoovele andere, gegeven! Een goed treurspel ziet men uiterst zeldzaam. *Concedo*; maar daarin heeft men gelijk; ook de Fransche operisten spelen dezelven niet, omdat het hun vak niet is, het zelfde heeft bij onze tooneelisten plaats. *Ne sutor ultra crepidam*, zeiden de Romeinen, en onze voorouders hebben hetzelfde: *schoenmaker, houd u bij uwen leest*. En dat is maar zelden, die men niet ongestraft verwaarloost. Men zou van geenen vooruitgang eener schilderij van den slag bij Nieuwpoort gevorderd hebben.

Tot dus verre over het gene men niet ziet: een woord nog over hetgeen doorgaans door onze tooneelisten geleverd wordt. — De tooneelstukken van Kotzebue en Iffland, en dergelijken meer, die men dikwijls en te regt groote verdiensten heeft toegekend, die nog heden in zoovele steden van ons land algemeen vrij ontbaar genieten, worden ook hier nog vertoond. Ik zal in dezelver lof niet uitwijden; zij zijn genoeg bekend. Men wisselt dezelven af met de nieuwere voortbrengselen van Fransche en Hoogduitsche schrijvers, en met het nieuwe, dat het tooneel in onze taal van tijd tot tijd nog opleveren mag; en men schaamt zich op ons tooneel nog niet, om door blijspelen en vaudevilles de geesten te ontspannen. Men ziet dus, dat men in dit opzigt doet, wat men kan. Het zoogenoemde romantieke, het zedeloozе, [illegible] de overhand niet gewonnen hebben, [illegible] wenschen wij ons zelven geluk, en de Hemel beware er ons in het vervolg voor. En men werpe mij niet tegen, dat er vooral onder de genoemde Hoogduitsche stukken velen zijn, waarin slechte zeden en groote ondeugden geschilderd worden, want indien dit dan al waar is, dan ziet men hierdoor niet minder, zoo, als zij inderdaad onder de menschen bestaan, zonder overdrijving. Dit doet men bij de Franschen niet meer; de beschaving gaat daar reeds veel verder, men vertoont daar het zedelooze alleen onder de gedaante van misdaden, gruwelen van zedeloosheid, die zich naauwelijks denken laten, en die in geene maatschappij gevonden worden, en dan nog op de wereld en onder de menschen goedschiks niet mogen plaatsen, dan met tranen toezigt tot de hel en de duivelen.

Men vergete ook niet, dat men op het Hollandsche tooneel van tijd tot tijd enkele dergelijke stukken niet ziet opvoeren. *Enkele*, dat mag waar zijn; maar het zijn dan ook *zeer enkele*. Men moet wel alles beproeven, om het publiek te voldoen, en iets aan den smaak van den tijd toegeven. Daaraan mogen men dan de *kwade kamer* en *Dertien uuren* toeschrijven; zij zijn er van dien aard, geloof ik niet, verschuldigd aan [illegible] Bewijzen ook niets meer, dan hetgeen ik gezegd heb, [illegible] ten believe van de *donkere*, zonder kennis van zaken, zijn mensch optrekt. Laat ons zien, in hoeverre men dit [illegible] mag keuren. Men moet het bekennen, dat wij in den allerlaatsten winter treurige verliezen geleden hebben. De uitmuntende van Hanswijk, in wiens talenten men zich zoo lang vermaken mogt, besloot het tooneel veel te vroeg, tot hartelijke droefheid van allen, die zijne kundigheden wisten te waarderen. Men weet het zelfs het Haagsche publiek heeft niet zonder leedwezen zag vertrekken; ik zwijg van het aandoenlijke afscheid, dat hij op andere plaatsen ondervond. De bevallige dochters onzer directeurs, die reeds zoo vele verdiensten bezaald, en die beloofden eenmaal de sieraden van ons tooneel te worden, konden [illegible] dom weinig geneigdheid gevoelen eene loopbaan te vervolgen, waarin zij zoo weinig aanmoediging, zoo [illegible] ontmoeten. Zoo lang zij op het tooneel waren, vereenigden zij niets, om door hare kunst de voorstellingen luister bij te zetten, doch beiden kozen zich het eerste vaud, en waarlijk de eer, die zij hier [illegible] in staat zijn haar tot groote opofferingen te bewegen. [illegible] eersten is groot, maar men kan het zich genigzins getroosten, zoolang de bekwame Rosenveldt, hijna gelijkmatig [illegible] wisselende [illegible] vervullen. Maar het verlies der tweede [illegible] trices is onberstelbaar, omdat er onder alle de overgeblevenen niet [illegible] is, die hare plaats op eene gewenschte wijze kan vervangen, en dit is inderdaad het grootste gebrek in het personeel van ons nationaal tooneel, dat er geene der jongere vrouwen niet eene is, die groote [illegible] den dag legt of belooft. Het is wel te wenschen, [illegible] moeite of ontsteken [illegible] ook [illegible] ik niet, dat men reden van klagen heeft. Over den IJver [illegible] en zijne echtgenoote is maar eene stem van goedkeuring bij alle onbevooroordeelden. Ik zou bewonderet het talent van de Heeren Hoedt en Schouten, en de Heer Brouwer, ofschoon bij niet daar altijd even gunstig beoordeeld wordt, heeft vele bewonderaars; mejuffrouw Wright [illegible] voor alle [illegible] een geschikt [illegible] onderscheiden, dat zij [illegible] bekwaamheden bezitten, [illegible] een gunstig gebruik weten te maken. — Ook de Heer [illegible] ons tooneel gevormd is, verdient, om de groote vorderingen, die hij op hetzelve gemaakt heeft, [illegible] Nog moet ook, aanmerken, dat [illegible] het nationale [illegible] maar ik vlei mij, dat dit, niettegenstaande van het *essequam videri* geen [illegible] zal zijn, om de schaal, bij eene ernstige beoordeeling, tot het laatste to

doen overhellen: de schouwburg is immers *geen marionetten-spel*, en buitendien komt dezelve minder te pas in ondernaaschə bedrijven dan in het gezichten en bachanaliën. Ik geloof dan, dat men uit deze beoordeeling, die ik mij vlei, dat voor waar zal gehouden worden, omdat ik mij niet ontzien heb, van beiden het goede en kwade mede te deelen, tot het besluit mag komen, dat, wat de inwendige waarde aangaat, het nationale tooneel, ik wil niet eens zeggen, het Fransche hier ter stede nog ver vooruit is, maar ten minste met hetzelve gelijk staat. En dan komt het mij nog voor, dat voor Hollanders, *paribus paribus*, het eerste de voorkeur moest verdienen. — Maar men bevrijd die in 's Gravenhage anders: het eerste wordt op eene verregaande wijze verongelijkt en ontmoedigd; het laatste ondervindt eene overdreven aanmoediging. — En welke zijn nu, hier de redenen van? dit, Mijnheer, zal het onderwerp van mijnen derden brief uitmaken.

Ik moet hier evenwel nog gewag maken van een *verwijt*, dat mij gedaan is: dat ik namelijk onder de verdienstelijke acteurs van het Fransche tooneel geene melding gemaakt heb van den Heer Prud'homme. Dit was eene *oorregtvaardigheid*, ik beken het; maar dezelve was geheel onwillekeurig en enkel uit vergetelheid gepleegd, ik herstel dezelve bij deze, omdat men aan ware verdiensten regt moet doen wedervaren, waar men ze ook ontmoet.

Ik heb de eer te zijn, enz.

A. D. P.

's Gravenhage, den 8 September 1834.

Berigten uit het gebied van Kunsten en Nijverheid.

Octrooijen in Engeland verleend aan:

John Kruse, voor eene verbetering in de *drukpers*, bestaande voornamelijk daarin, dat de letters, welke op de gewone wijze horizontaal liggen, daarbij *vertikaal* staan, zoo als ook de druk in die rigting door eene samenstelling van het boorman en raderen, enz. uitgevoerd wordt, terwijl de Zwarten of Inkten der letters door middel van eene elastieken cilinder, die regelmatig op en neer bewogen wordt, geschiedt. De plaats, die dit werktuig beslaat, is zeer klein, het gewigt van 't geheele werktuig is omtrent 1500 Ned. Ponden en de prijs £ 150 sterling, of omtrent 1800 gulden.

Johan Barry, voor een werktuig om wol te *kammen* en te *reinigen*, hetwelk tusschen twee geribde cilinders geschiedt.

William Norvel, voor een werktuig om *touw te draaijen*, waarbij, nadat de draad gesponnen is, het touw, op verschillende wijzen gelagen wordt; zoodat het sterker en zachter dan gewoonlijk is.

W. Wiesron, voor een werktuig, waarbij de aanvoer of toestroming van lucht in de hoogaven gewijzigd en ten gevolge van dien, de rook, als ware het, verminderd of verteerd wordt.

Louis Schwim, voor een werktuig, waarmede men alle mogelijke *figuren* in verschillende kleuren kan weven.

Robert Beard, voor een werktuig om *tegels* of *plavuizen* te vervaardigen, van zeer zelfstandigheid, en meer gelijkvormig van zij, dan zij gewoonlijk gemaakt worden.

Louis Quentin, voor den middel, waardoor het omslaan van Rijtuigen voorgekomen wordt, bestaande in eene *enkele lange rol of cilinder*, ter breedte van het rijtuig, die over den weg rolt en waarboven de koets of wagen geplaatst is.

Moses Poole, voor een middel, *waardoor steenen door stoom* in den *steenkolenberg* verbrijzeld worden, en de *lucht* naar het vuur bevorderd wordt, bestaande de lucht in twee pijpen, die in twee naauwe aanraking met *zuur* gebragt worden.

Thomas Shaw Barnwell, voor een middel om dierlijke kracht op werktuigen toe te passen. De uitvinder stelt voor, een *paard* of ander dier in eenen *wagen te plaatsen*, en het te doen loopen als op eenen trommel, door welke middel men het dier dwingt de voortgaande beweging te volgen.

William Bennett, over een middel ter verwijdering van de uitdamping en verdikking van stoom, om zuiver, te bereiden, zoodat te crystalliseren en in het algemeen, om te distilleren. Het voornaamste hoofdstuk, waarop dit octrooij bestaat, daarin, om, door middel van eene *persgomp*, *vervaardigde* ruimte, de vloeibare of kokende stoffe te brengen, waardoor de *damp*, of de vloeibare of kokende stoffe bevorderd wordt.

Henry Dyson, voor een werktuig, om de *houden te hakken*, *schoon te maken*, en tot eene *massa te vormen* te bereiden, bestaande in tegen elkaar lopende werkende cilinders, waarin die houden gebrand, gehakt, gezift en gemengd worden.

Charles Wheaton, voor een windmuziekinstrument, genaamd *Sylphaline* (1), waarop de tonen voortgebragt worden, door middel van eene doorschijnende, van vernis blaasbalk zamengesteld, welke, door een voet bewogen, de vlammetjes doet dansen, die op de openingen, welke met de vingers bespeeld worden, verschijnen.

Robert William Eastmond, voor een middel, om de stoomkracht toepasselijk te maken op schepen, bestaande in het plaatsen van *stoomwerktuigen* langs den zeven, *paarsgewijze* te winden, door middel van lieren, de schepen, of schuiten voort te trekken of door *stoomwagens*, welke op eenen *getanden* weg, langs den oever geleid, loopen, en zoo doende vaartuigen op- of neerwaarts trekken.

William Norte, voor een middel, om *calorique dilatante* te maken met *leijen* te bedekken, en wel in die gevallen, waar de aanwezigheid van zoodanige leijing eene opening is, om versche lucht in, gebouwen te laten, of om schadelijke dampen te doen uitstroomen.

(1) Dit muzijkinstrument schijnt eenige overeenkomst te hebben met het *Harmonica*, doch is ten minste groote overeenkomst te hebben met het *Harmonica*, doch is ten minste groote overeenkomst te hebben met het *Harmonica*, doch is ten minste groote